2

నోరులేని జీవుడు

దేవళంమిట్ట వరదరాజులు నోరులేని జీవుడు. ఈ మానవు లతణ్ణి ఎంతగా బాధించారని! నెలలతరబడి తిండిలేకుండా నిండు పస్తులతో మాడ్చేశారా! వెలుగన్నది కంటికి కనిపించకుండా తలుపులు మూసేశారా! ఇంతచేసినా ఎక్కడ తప్పించుకపోతాడోనని ఒకదాని కొకటి జతగా యింతింతలేసి తాళాలు రెండు బిగించారా! ఎన్ని మల్లా గుల్లాలు పెడితేనేమి? మహానుభావుడు దేవళంమిట్ట వరదరాజులు. అతడేమైనా ఉలికాడా? లేదు. పలికాడా? లేదు.

* * *

హేమంత నిశీథం. నక్షత్రాల చెదపురుగులు తొలిచివేయగా ఆకాశసౌధంనుంచి నుసిరాలిపోతున్నట్టు మంటికీ, మింటికీ ఏకంగా పడుతోంది మంచు. నిద్రపోతున్న మనిషిని తల్పంపైన పరుండబెట్టి, అతడుచేసిన కాటుక కొండల్లాంటి పాపాలు షికారుకు బయల్దేరి వచ్చి నట్టుగా కాటమరాజు కొండలు నల్లటి మంచుగడ్డల్లా బిగుసుకపోయి దిక్కులకు హత్తుకుని పడివున్నాయి. ఆకు కదలని మల్లమ్మ కోన అవినీతినీ అన్యాయాన్నీ చూచి చేష్టలుదక్కి స్థాణువులా మిగిలి పోయిన మానవుడి అంతరాత్మను తలపింపజేస్తోంది. ఉన్న ఒక్క కాలుకూడా విరిగిపోగా వూళ్ళో వుండలేక అడవిదారి పట్టిన ధర్మ గోవుకు అక్కడ గూడా వైరివర్గం ఏర్పడింది కాబోలు! గంభీరమైన నిస్తబ్ధతకు భంగం కలిగిస్తూ గుంటనక్కలు గొంతు చించుకుంటు న్నాయి.

మంచుగాలికి చెమ్మగిల్లి రబ్బరులా సాగిపోతున్న దుప్పటి

కప్పుకొని కొంకర్లు తిరుగుతున్న చేతివ్రేళ్ళమధ్యనుంచీ బీడీ పొగను ఆస్వాదిస్తున్నాడు సుబ్బయ్య. అతడు కూర్చున్నది రావిచెట్టుక్రింద. కాని బోధివృక్షం క్రింద కూర్చుని సుబ్బయ్య చేస్తున్నది తపస్సు గాదు. నూట నలభైనాలుగో సెక్షను పుణ్యమా అని పదిహేను రోజుల నుంచీ దేవళం మిట్టపైన పడిగాపులు పడుతున్న రక్షకభట చతుష్ట యంలో సుబ్బయ్య ఒకడు. మిగిలిన ముగ్గురూ కంబళిపొరక్రింద మోకాళ్ళను కడుపులో దాచుకుని మాతృగర్భస్థ శిశువుల్లా నిద్రపోతు న్నారు.

'వీళ్ళ కెలా వస్తుందబ్బా యింత మొద్దునిద్ర' ఆశ్చర్యపడు తున్నాడు సుబ్బయ్య. ఇల్లు వదిలిపెడితే నిద్రపట్టని తనలాటివాడికి ఈ పోలీసువుద్యోగం లాయకీగాదు. ఉంటే ఈ రాఘవుల్లా ఉండాలి. మేలుకుంటే సినిమా పాటలు పాడడం, నిద్రపోతే గురకపెట్టడం— యివి తప్పితే మరొక పని తెలియదు వీడికి!....అలాగని సుబ్బయ్య సంగీతమంటే చెవికోసుకుంటాడని కాదు. పోగా రాఘవులు నోరు తెరిస్తే సుబ్బయ్య చెవులు మూసుకునేవాడు కూడా! కాని దేవళంమిట్ట విక్రమాదిత్యుని సింహాసనంలా సుబ్బయ్యలో మార్పు తీసుకొచ్చింది. దేవళం వెనుకవైపున కుప్పగా కూలిపోయిన ప్రాకారపు రాళ్ళలో ఎన్ని కొండమ్రాచులు నివసిస్తున్నాయో ఎవరు చూచారు? నెమిలి కూతకు జేజమ్మలాంటి రాఘవుల పాట వాటి నలాగే నాగలోకానికి సాగనంపగలదని సుబ్బయ్యకు తెలుసు. పాటంటే పడిచచ్చే నాగ కన్యల గతే యిలాగుంటే, యిక రాఘవులపాట అడివి మెకాలకు మాత్రం ఏం రుచిస్తుంది!

బీడీ ఆరిపోయింది. కాదు అయిపోయింది. ఎందుకంటే పెద వులు చురుక్కుమనేవరకూ, ఆఖరుబీడీ ఆర్పివేసే దురలవాటు సుబ్బయ్య కెన్నడూలేదు. ఇప్పటి కిప్పుడే అర్ధరాత్రి దాటినట్టుంది. ఇంకా అయిదారు బీడీ లుంటేగాని తెల్లవారదు. ఇంతకూ అంతకూ ఆలోచనంటూ పెట్టుకొని సుబ్బయ్య ఆలోచనలో పడ్డాడు. బట్టలను చల్లటి రాతి కానించి, నెరసిన మీసాలు మెలివేస్తూ అదేపోజులో నిద్రపోతున్న రంగసామి జేబులో రెండుకట్టల బీడీలున్నాయి.

కాహళాలు మ్రోగించినా కదిలేవాడు కాడు గనుక కావలసినన్ని తీసుకోవచ్చు. ఐతే రంగసామి తొలికోడితోబాటు మేలుకోగానే తన జేబులోని వెలితిని పసిగట్టకపోడు. అతడి సందేహం దాని అలవాటుమేరకు గంగులుపైకి వెళ్తుంది. "ఒరేయ్ గంగులూ! నీ పాడుబుద్ధి పోనిచ్చావుగాదురా! కాళ్ళూ చేతులూ విరగ్గొట్టి నిన్ను పోలేరమ్మకు పొలిబెట్టినా పాపంలేదురా...." అంటూ ప్రారంభిస్తాడు రంగసామి. "తెట్టతేరకు నాపైన నేరంమోపితే నేను తలకాయ గిల్లేస్తాను. దానికొక మేకుదిగగొట్టి బొంగరంలా గిర గిరా త్రిప్పేస్తాను...." అంటూ బీరాలు పల్లిస్తాడు గంగులు. కాలక్షేపానికి ఆ వాగ్యుద్ధం చాలా బాగుంటుంది!

దుప్పటిలోనుంచి చేతిని బయటికిచాపి రంగసామి జేబులోనుంచి బీడీ తీయబోతూ త్రుళ్ళిపడి లేచినిల్చున్నాడు సుబ్బయ్య. గుడి లోపల ఏదో అలికిడి. ఎవరైనా తలుపులు తెరిచారా? లేకుంటే పాత్ర లాంటి దేదైనా క్రిందపడి దొర్లిందా? అదీగాకపోతే తన చెవులే తనను మోసగించాయా? టార్చిలైటు చేతికి తీసుకుని చరచరా ముందుకు నడిచాడు సుబ్బయ్య. దీపకాంతి ప్రాకారకుడ్యం పైనించి పాతకాలం నాటి కొయ్యతలుపుల పైకి వచ్చి నిలిచింది. రాతిమెట్లెక్కుతూ 'ఎవరక్కడ, ఎవరక్కడ' అంటూ సుబ్బయ్యపెట్టిన కేకలు బండపైనించి కిందికిదొర్లి కోనలోకి జారిపోయిన రాళ్ళకుమల్లే నిశ్శబ్దంలో కలిసిపోయాయి. తన బలాన్నంతా బాహువుల్లోకి తెచ్చుకుని సుబ్బయ్య కవాటాల్ని కదిలించాడు. ఆకదుపుకు నూరుగురు పసిబిడ్డ లొక్కసారిగా ఏడుపు లంకించుకున్నట్టు తలుపులకు వ్రేలాడుతున్న చిరుగంటలు ఘల్లు ఘల్లుమని మ్రోగసాగాయి.

సుబ్బయ్య సహచరులు ముగ్గురూ ఉలికిపడి లేచికూర్చున్నారు.

"ఒరేయొరేయ్ సుబ్బయ్యా!ఏమిట్రా నాయనా! ఈ హంగామా? ఏం జరిగింది?" అన్నాడు రంగసామి.

అకారణంగా తనిలా కంగారుపడిపోతున్నాడేమో ననిపించి

సుబ్బయ్య కించపడిపోయాడు. "ఏంలేదు లేవయ్యా రంగయ్య మామా! ఏదో సవ్వడివినిపిస్తే ఎందుకైనా మంచిదని...."అర్ధోక్తిలో ఆపాడు సుబ్బయ్య.

రంగసామి బిగ్గరగా నవ్వసాగాడు—"ఒరే సుబ్బయ్యా! మీరు కుర్రాళ్ళందరూ ఓ విషయం జ్ఞప్తిలో ఉంచుకోవాలి. ఎలుకను పట్టుకోదలిస్తే మొదట ఒక కన్నంమాత్రం వదిలిపెట్టి, మిగిలినవన్నీ మూసివేయడం ముఖ్యం. అలా చేయకుండా ఒక కలుగులో ఊదర పెడ్తే ఎలుక మరోకలుగుగుండా పారిపోతుంది. వృథాప్రయాస! వచ్చిపడుకో"....

"ఐనా పాడుపడిన కోటకు పందికొక్కు తలారులంలాగా మనమిక్క డుండగా తోకాడించడానికి ఎవడి కెన్నిగుండెలు సుబ్బ య్యన్నా! నిల్చోబెట్టి నిలువునా చీల్చెయ్యమూ?" అన్నాడు గంగులు.

"లేచెరా మగధీరుడు"....అందుకున్నాడు రాఘవులు.

"కొయ్‌రా బాబూ కొయ్. మోకాలెత్తు హెచ్చు, తక్కువ చూడబోకు"....

"చాల్లేగానీ, నువ్వెక్కడైనా గొంతుసవరించుకునేవు రాఘ వులూ! నేను నిద్రపోవాలి. ఇంకా బోలెడంత రాత్రివున్నట్టుంది".... గంగులు కంబళి సర్దుకున్నాడు.

"నీ దిష్టి తగిలిందేమిటోరా గంగులూ! గొంతుక పచ్చి పుండులా వుంది. జలుబుతో ముక్కు మూసుకపోయింది. ఆ ఆచార్లు గారింటిదాకా వెళ్ళొద్దామా సుబ్బయ్యా! నాలుగు మిరియాలు తీసు కొచ్చి కాల్చి పొగ పీలిస్తేగానీ వూపి రాడేట్టులేదు...."

"ఎలాగూ రేపటి ఏకాదశి నాకీనాడే వచ్చినట్టుందిరా రాఘవులూ! ఈ రాత్రంతా జాగరణమేననుకో! తప్పుతుందా మరి! వెళ్దాంరా. కాని ఆ ఆచార్లుగారితో మాట్టాడ్డం మాత్రం నా చేతగాదురా బాబూ! ఆ పనేదో నువ్వే చూచుకోవాలి...."

నిజమే! ఆచార్లుతో సంభాషించడ మేమెంత తేలికైనపనిగాదు. మెగాఫోనులాంటి గొంతు అతనితో గుసగుస లాడటానికి మాత్రమే ఉపకరిస్తుంది.

లేకపోతే పట్టెడన్నంకోసం ఈ మట్టిగుట్టపైన పడివుండే వాడేనా ఆచార్లు! పంచేంద్రియాలూ సరిగ్గా వుంటేనే బ్రతుకు. ఎదుటి వాడి ఇంద్రియజ్ఞానాన్ని వీలున్నంతమేరకూ బోల్తా కొట్టించగలిగిన వాడిదే ప్రపంచం. ప్రయత్నించని దోషాన్ని ఆచార్ల కంటగట్టడం న్యాయంకాదు. వంచించే పద్ధతులు తెలియకపోవడమే అతడి లోపం. ఆచార్లు నానా అంగళ్ళనడిపి నష్టపడ్డాడు. గంపలో బొరుగుండ లమ్మి చూచాడు. ఒకటి రెండేళ్ళు వీధిబడి గూడా చెప్పాడు. కాని, కడుపు చించుకున్నప్పటికీ గారడీవిద్యే ననుకునే కలికాలంలో ఆచార్ల నిజాయితీ కెక్కడా పరిగణన లేకపోయింది. బధిరత్వం భగవంతుడు చూచిన చిన్న చూపు. దాని మూలంగా అతనికి ప్రతిచోటా అవహేళనే లభ్యమైంది.

తెలివిమీరిన లోకంలో బ్రతుకలేక, దూరంగా, మరీ దూరంగా పారిపోదలుచుకున్నాడు ఆచార్లు. కాని తన కాళ్ళకున్న బంధం? ఆ బంధాన్ని ఎలా వదిలించుకోగలడు ఆచార్లు? పురుడు తీరకముందే తల్లి చనిపోగా తన చేతులమీదుగా పెంచి పెద్దచేసిన కనకాన్ని తన రక్తంలో రక్తాన్ని, తన ప్రాణంలో ప్రాణాన్ని ఎలా వదిలిపెట్ట గలడు ఆచార్లు?

ప్రపంచం వేరు, ఆచార్లు వేరు. కాని ఈ రెండింటికీ ఓ లంకె వుంది. ఆ లంకె పేరే కనకం.

కనకం చిన్నప్పుడు బొద్దుగా, ముద్దుగా రామగుమ్మడి పండులా వుండేది. ఆ పిల్ల పెదవి కదిపితే 'నాన్నా' అని పిలిచినట్టే తోచి ఆచార్లు హృదయంలో ఆనందం వుయ్యాల లూగేది. కాని దురదృష్టం ఎప్పుడెప్పుడు, ఎక్కడెక్కడ, ఏయే విధంగా పొంచి చూడగలదో ఎవరు చెప్పగలరు! అమ్మాయి అతణ్ణి 'నాన్నా' అని పిలవలేకనే పోయింది.

కనకానికి నోరు లేదు-కనకం మూగది!

ఈ సరికొత్త భగవల్లీలకుకూడా ఓ అర్థం కనిపించింది. తనకు మాటలు వినిపించవు. అంచేతనే భగవంతుడామెకు నోరు లేకుండా చేశాడు. అవును. అంతే ననుకున్నాడు ఆచార్లు.

కనకం పావడా కట్టి, ఓణీ వేసింది. ఆ వేషంలో పూల రెమ్మలా, కుందనపు బొమ్మలా వుండేది కనకం. తనకు వయసొస్తోందన్న పరిజ్ఞానమే లేని అమాయకత్వం తొణికిసలాడే కనకం కళ్ళు నిరాకారమూ, నిర్వికారమూ అయిన పరతత్వ స్వరూపానికి ప్రతీకలుగా భాసించేవి. రోజు కొక రకంగా సింగారించి, కనకానికి రూపురేఖలు దిద్దడంలో కాలపురుషుడు తన గడుసుదనాన్ని వ్యక్తం చేయడంమాత్రమే గాదు, ఆచార్ల ప్రయోజకత్వానికిగూడా పరీక్ష పెట్టాడు. ఆ పరీక్షాపత్రంలో ముఖ్యమైన ప్రశ్నలు రెండు. ఒకటి: ఈ డొచ్చిన అమ్మాయికి ఎంతకాలం పెళ్ళి చేయకుండా వుండడానికి వీలవుతుంది? రెండో ప్రశ్నలో మళ్ళీ రెండు విభాగాలు. (ఎ) కట్నాలిచ్చుకోలేని మామగారికి ఎలాంటి జామాత లభ్యమౌతాడు? (బి) మనసునూ, హృదయాన్నీ ఖాళీచేసి మాటలతోనే సమస్త వ్యవహారాలనూ సాగించుకుపోతున్న వర్తమాన కాలంలో నోరు లేని అమ్మాయికి మగడు దొరకడం సంభవమా? అసంభవమా? (సంభవమే ననుకున్నట్టయితే అతడి గుణగణా లెలాంటివి గావచ్చునో సంగ్రహంగా వివరించునది.)

ఈ పరీక్షలో ఆచార్లు కృతార్థు డయ్యాడనిగాని, లేదనిగాని తేల్చి చెప్పడం కష్టం. ఆపరేషన్ విజయవంతమైనా రోగికట్టె కడ తేరిపోయినట్టుగా కనకం మెడకు గుదిబండలాంటి మొగుడుమాత్రం దాపురించాడు.

తనకు దొరికింది మట్టిగుర్రమని ఆచార్లకు తెలుసు. దానిపైన కూర్చోబెట్టి తన కుమార్తెను గోదావరిలోకి వదలిపెట్టలేదు. అతని దొకటే కృతనిశ్చయం. ఆమె, నీడలా, తనను వెన్నంటివుంటుంది. తను తింటే తింటుంది. లేకుంటే పస్తుంటుంది.

కాని ఆచార్లకు స్వామి పుణ్యాన పట్టె డన్నానికి మాత్రం కరువొచ్చిపడలేదు. తండ్రీ కూతు శ్శిద్దరూ తెల్లవారక మునుపే లేచి గుట్టదిగి వెళ్ళి రామినాయుడుగారి దిగుడు బావిలో స్నానం చేసి చెరొక బిందెలో నీళ్ళు తెచ్చుకునేవారు. కనకం గుడిలో చెత్త

వూడ్చి యింత బియ్యం ఉడికించి ఏ చిత్రాన్నమో, ఏ చక్కెర పొంగలో తయారుచేసేది. స్వామికి నైవేద్య మిచ్చి ఆచార్లు పూజ ముగించేసరికి సూర్యుడు చండప్రచండంగా నడిమింటికి వచ్చేసే వాడు....కనకం మాట్లాడదు, ఆచార్లు మాట్లాడడు, స్వామి మాట్లాడడు. ఒకటి రెండు మాసాల క్రిందటివరకూ దేవళం మిట్ట ఓ చిన్న మౌనప్రపంచం. లేదంటే ఆచార్లుగారి పూజా శ్లోకాలు, పక్షుల కల కూజితాలు, అడివి మెకాల అరుపులూ ఆ ప్రశాంతతను చీల్చుకుంటూ వెలువడి మళ్ళీ అలాగే కరిగిపోయేవి.

పది పదిహేను రోజులనుంచీ ఆ పూజా శ్లోకాలనుగూడా పఠించడంలేదు ఆచార్లు. గుడి తలుపులతోబాటు అతని నోటికిగూడా తాళం పడింది. స్వామికి పూజాలేదు. ప్రసాదమూలేదు. ఇచ్ఛామాత్రంతో ఈరేడు భువనాలను సృజించిన లోకేశ్వరుడు వట్టి కర్పూర హారతికి గూడా నోచుకోక పోయాడు! క్షణ క్షణానికీ ఉద్ధృతమై తనను లోలోపలినుంచీ కాల్చివేస్తున్న ఈ మనోవేదన పైన కాస్త ఉప శమనంగా అప్పటి కప్పుడే నిద్రాదేవత కౌగిట్లోకి జారుకున్న ఆచార్లను రాఘవులు తట్టి తట్టి లేపి కూర్చోబెట్టాడు.

మిరపగింజలకోసం ఇంటిలోపలికి వెళ్ళిన ఆచార్లు అయిదారు నిమిషాలకుగాని తిరిగి రాలేకపోయాడు. వచ్చినప్పుడు అతడి ముఖంలో సుళ్ళు తిరుగుతున్న ఆందోళనను సుబ్బయ్యగాని, రాఘవులుగాని పసిగట్టలేక పోయారు. లోపలిగదిలో అమ్మాయి మాత్రం నిద్ర పోతోంది. అల్లుడు మంచంపైన లేడు. ఆచార్లు పెరట్లో చూచాడు. పెరటి తలుపుకు వేసిన గడియ వేసినట్టే వుంది. ఐతే వీడు ముందు వాకిలిగుండానే బయటికి వెళ్ళిపోయా డన్నమాట! ఎక్కడికి వెళ్ళినట్టు? ఈ అర్ధరాత్రి సమయాన వీడి కింత జరూరుగా బయటికి వెళ్ళవలసిన అవసర మేమిటి?....పోలీసులు వెళ్ళిపోయారు. కాని ఆచార్లకు ఆలోచనలు ఎడతెగడం లేదు. కనకానికి పెళ్ళయి ఏడెనిమిదేళ్ళు కావస్తున్నాయి. ఈ ఏడెనిమి దేళ్ళలో అతగాడు పట్టు మని ఏడెనిమిది మాసాలైనా ఇంటిపట్టున పడివున్న పాపాన పోలేదు.

ఎప్పుడో వచ్చేవాడు, వచ్చి పది పదిహేను రోజులుండేవాడు. మళ్ళీ ఎలా వచ్చాడో అలాగే మాయమైపోయేవాడు. అతడితోబాటు పాత్ర సామగ్రీ, నగానట్రాలాంటివిగూడా మాయమై పోవడంకద్దు! మాయమైన ప్రతిసారీ 'ఈ వెధవను ఇంట్లో చేరనివ్వడంకన్నా మరొక తెలివితక్కువపని లే'దనుకునేవాడు ఆచార్లు. కాని మమకారం దొడ్డది. ఎలాగూ తనకు మగబిడ్డలు లేకపోయారు. కనకానికైనా కడుపు పండి ఓ మగనిసుగు కలిగితే....

ఆకసంవైపు చూస్తూ పడుకున్న ఆచార్ల కళ్ళల్లో కన్నీళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి.

'బాగున్నదయా నీ మాయ, బహు బాగున్నదయా నీ మాయ'—అమాంతంగా ముంచుకొచ్చిన జలుబుగూడా పాడే నోటికి ప్రతిబంధకం కాలేకపోయిందేమో! కోనేటి నీటిలో కొరమీను వలయాలు తిరిగినట్టుగా రాఘవుల పాట దేవళం మిట్టపైని రోదసిలో అలలు అలలుగా కదలిపోతోంది.

2

వెన్నెల బయలునుంచి మర్రిచేనుపాళయానికి వెళ్ళే కంకర బాటలో పన్నెండో మైలురాయిదగ్గర నిలబడి పడమటివైపుగా చూస్తే, మోచేయి తలగడగా శయనించిన మహాపురుషుని ఆకారంలా కాటమరాజు కొండలు కనిపిస్తాయి. కొండలపైన దట్టంగా పెరిగిన అరణ్యం. ఓ మూలగా మల్లమ్మకోన. అడవులకు సరిహద్దు గీతలా పరుగెడుతున్న బాట. ఆ బాటకూ, కోనకూ మధ్య ఓ మట్టిగుట్ట. అదే దేవళం మిట్ట.

దేవళం మిట్టపైన వెలిసిన దేవుణ్ణి గురించి ఓ స్థలపురాణం వుంది. దేశం కుంపిణీ దొరల ఏలుబడి క్రిందికి వస్తూ వస్తూ వున్న రోజుల్లో జరిగిన కథ. మర్రిచేనుపాళయం పాళెగాడైన ముద్దు వేంకటనరసింహనాయని వారొకసారి స్వయంగా దగ్గరుండి సుర పొన్నచెట్లు నాటడంకోసం 'నందవనం'లో పాదులు త్రవ్విస్తున్నారు.

నడుముదాకా పైకెత్తిన గడ్డపారను క్రిందికి దిగవేయగానే ఖంగు మన్న శబ్దం ఒకటి గింగుర్లు తిరిగిపోతూ వచ్చి కర్ణకుహరాల్లో పడింది. తోటకాపరి నాగుమయ్య గడ్డపార నలాగే వదిలిపెట్టి చేతుల తోనే మట్టి పెకలించాడు. మొదట తలమాత్రమే కనిపించింది. మట్టి తీసినకొద్దీ విగ్రహం పూర్తిగా బయటపడింది.

దాదాపు రెండడుగుల ఎత్తు. ఏండ్లుగా పూండ్లుగా మట్టిలో పడి వుండి, వికృతమై, పోల్చుకోడానికి వీల్లేనంతగా మారిపోయిన బాహ్య స్వరూపం. పంచలోహాల మిశ్రమంతో తయారుచేసిన ఆ విగ్రహం ముద్దు వేంకట నరసింహానాయని వారికి ఏమంత ఆనందాన్ని చేకూర్చలేకపోయింది. లంకెబిందెల్లో నిధి నిక్షేపాలు పైకి లేవగల వని ఎదురుచూస్తే, అయ్యవారిని చెయ్యబోతే కోతైనట్టు, ఈ పురాతన విగ్రహం ఒకటి బయటపడినందుకు ఆయన ముఖం చిన్న బోయిందిగూడా!

దాన్ని తీసుకెళ్ళి దేవిడీలో ఓమారు మూల గదిలో పడవేయించి నాయనివారు అంతటితో ఆ విషయాన్ని మరచిపోవడానికి ప్రయ్నత్నించారు.

ఆ యేడు వరుణదేవుడు బిర్ర బిగుసుకున్నాడు. ఆకాశాన మబ్బులేమో కొండలు కొండలుగా కదిలేవి. ఒక నిమిషంలో దిశాంచలాలవరకూ నల్లటిగుడారం తయారయ్యేది. అంతలో సుడి గాలి రివ్వు రివ్వున వీచి మేఘాలు శకలాలై చెల్లాచెదరై పోయేవి.

ఒకటి కాదు. రెండు కాదు. నిండుగా మూడేండ్ల పొడుగునా యిలాగే జరిగింది. ఎండి బీటలు వారిన పొలాల్లో, నాలుగు మట్లు త్రవ్వినా నీటిచుక్క కనిపించని ఏటి యిసుకతిన్నెల్లో, అట్టడుగున జిల్లేడు చెట్లు మొలిచిన కపిలబావుల్లో క్షామదేవత వికట తాండవం సలిపింది. పై కప్పును చెదలు తినివేసిన పూరిగుడిసెల్లో, కడుపులు లోపలికిపోయి, బొక్కి రొమ్ములు పైకి లేచిన నిరుపేదల గుండెల్లో, పసిపాప కంచంలో వేడినీళ్ళు పోసి ముఖం మరో వైపుకు త్రిప్పుకొని కన్నీరు నించిన కన్నతల్లి కళ్ళల్లో యినుప

గజ్జల తల్లి వికటాట్టహాసం చేసింది. హేమంతం లోకాన్ని గడ గడ లాడించింది. శిశిరం సూదుల్లాటి తన వెయ్యి నాలుకలతో ఒంటినిండా బట్టలేనివాళ్ళని పరామర్శించింది. వసంతుడు మేకతోలు కప్పుకున్న గ్రీష్ముడిలా వెంచేశాడు. ఇక గ్రీష్మరాజు సంగతి సరేసరి! ఆయన నిప్పులే వుమిశాడు.

ముద్దు వేంకటనరసింహనాయనివారికి మతిపోయినంత పనైంది. ఆయనకు తిండి సయించడంలేదు. నిద్రపట్టడం లేదు. మహాడీపైన నిల్చుని గరికపోచ గూడా మాడిపోతున్న పొలాలవైపు, అకులన్నీ డుల్లిపోయి మ్రోడు వారిపోతున్న చెట్లవైపు చూస్తూ ఆయన ఖిన్నులైపోయారు.

కార్చిచ్చులాంటి కాటకం ఇలా వీరవిహారం చేస్తున్న రోజుల్లో ఒకనాటి రాత్రి నాయనివారి కలలో ఓ దివ్యపురుషుడు కనిపించాడు. ఆజానుబాహుడు, చతుర్భుజుడు, చక్రహస్తుడు, పీతాంబరుడు, నీల మేఘశ్యాముడూ అయిన ఆ దివ్యపురుషుడు సాష్టాంగపడి సభక్తికంగా నమస్కరించిన నాయనివారిపైకి మందహాస జ్యోత్స్నలు బరపి "అయ్యా, నరసింహందొరా! తర తరాలుగా మీ వంశానికి ఇలవేల్పును నేను!! కాని ఏం లాభం? నా అంతట నేనై నీకు దొరికినా నువ్వు గుర్తించావు గావు!! నీ దేవిడీకి ఈశాన్య దిగ్భాగంలో క్రోసుదూరాన ఓ మట్టి గుట్ట వుంది. ఆ గుట్టపైన నాకు ఓ గుడి కట్టించు. ఏటేటా ఉత్సవాలు జరిపించు. నెలకు మూడు వానలు కురుస్తాయి. బంగారు పంటల సింగారంతో కేదారాలు శోభిస్తాయి. ప్రజలు ఈతి బాధలు లేకుండా సుఖిస్తారు. నీకు శుభం కలుగుతుంది...." అన్నాడు.

నాయనివా రా ఆనతిని శిరసావహించారు. 'నందవనం'లో దొరికిన ప్రతిమను బయటికి తీయించి, బంగారుపూత పూయించారు. గుట్టపైన గుడి కట్టించి, ధ్వజస్తంభం నిలిపి, కుంభాభిషేకం సలిపి బ్రహ్మాండంగా ఉత్సవం జరిపించారు.

అంతటితో మూడేళ్ళ కరువు ముదమారిపోగా, ఏడు రోజుల జడిపట్టి కుండపోతగా వాన కురిసి వాపీకూప తటాకాలు కొత్తనీళ్ళతో దబకలెత్తిపోయాయని చెబుతుంది స్థలపురాణం.

ఏమిటో మరి! నరునిది అల్పాయువు కావడం వల్లనైతేనేమి, తరులూ, గిరులూ మాట్లాడలేకపోవడం వల్లనైతేనేమి ఆ గాథలోని నిజానిజా లీపాటివని తేల్చి చెప్పడం కష్టం! ప్రస్తుత కథాకాలంనాటికి మర్రిచేను పాళెంలో ఆ దేవిడీలూ లేవు, ఆ రాచరికాలూ లేవు. వాటి శిథిలావశేషాలుగా మొండిగోడలుమాత్రం కనిపిస్తాయి.

కాని గుట్టపైని . వరదరాజస్వామికి మాత్రం పూట కింత నైవేద్యానికి లోటులేకుండా కాలం గడచిపోతూ వచ్చింది.గుడి కెంతో కొంత మాన్యం వుండేది. వచ్చేరాబడి ధాన్యరూపంగా వచ్చేది. గుడి లోపలి దేవుడు గానీ, ఆ దేవుణ్ణి నమ్ముకున్న పూజారిగానీ దినవెచ్చం కోసం మరొకరిని ఆశ్రయించవలసిన అవసరం లేకుండా రోజులు దొర్లిపోయేవి.

ఉన్న వారున్నట్టుండలేక పొడుపు కథలు వేయడం, వేసిన తర్వాత వాటిని విప్పడానికి ప్రయత్నించడం — తిండిలేకపోయినా మానె, మానవులకు ఈ ఆరితీరని జిజ్ఞాస ఒకటి లేకపోతే పూట గడిచే టట్టు తోచదు. సాక్షిమాత్రుడుగా జగన్నాటకాన్ని అవలోకిస్తూ నిర్లిప్తుడై, నిశ్చలుడై గుడిలో కూర్చున్న వరదరాజస్వామికి అలాగే వుండిపోనిచ్చి ఉంటే బాగుండేది. ఉండనివ్వారు గాదు. చెప్పుకోదగిన విశేషం అదే మరి!

దేవళం మిట్ట కటువైపున కమ్మవారి పెంకి కామసముద్రం. ఇటువైపున కాపువారి నెలవు వేమవరం.కామసముద్రానికీ వేమవరానికీ మధ్య పచ్చిగడ్డి మొలవదు. ఒకవేళ మొలిచినా భగ్గుమని మండిపోయే టంతగా కక్షలూ కార్పణ్యాలూ రగులుకుంటూ వచ్చాయి గుణింతంలో మొదటి అక్షరం 'క', తరువాతి అక్షరం 'కా' కాబట్టి తమదే ప్రథమ స్థానమనేవాళ్ళు కమ్మవాళ్ళు. 'క' హ్రస్వం, 'కా' దీర్ఘం.కనుక తమదే అగ్రస్థానమనే వాళ్ళు కాపులు. ఈ రావణాసురుడి కాష్ఠం నిరంతరా యంగా ప్రజ్వరిల్లి పోతుండడానికి ఎప్పటికప్పుడు కొత్త కొత్త ముడి సరుకు కావలిసి వచ్చేది.

దీక్షగా ఆలోచింపసాగిన వేమవరం మణేగారు వీరారెడ్డిగారికి హఠాత్తుగా ఓ విషయం స్ఫురించింది. ఎందుకోగాని పది పదిహేనేళ్ళ

నుంచీ వరదరాజస్వామిని తలిచే నాధుడు లేడు. ఉత్సవాలు జరగడం లేదు. నిత్యపూజలన్నా జరుగుతున్నాయో లేదో తనకు తెలియదు. వీరారెడ్డిగారు వెంటనే తమకు కావలిసిన వారితో ఓ సదస్సు ఏర్పాటు చేశారు. ప్రతినిధులను ఎన్నికచేశారు. ఆ ప్రతినిధులు వీరారెడ్డిగారిని ఏకగ్రీవంగా అధ్యక్షుడుగా ఎన్నుకున్నారు. వరదరాజస్వామి దేవస్థాన నిర్వహణ సంఘాధ్యక్షులుగా వీరారెడ్డిగారు గుడిమణియాన్ని తమ గుప్పిట్లోకి తీసుకున్నారు.

ఈ సవాలుకు ఎదురు సవాలు విసరడంతో కామసముద్రం పిన పెద్ద రామినాయుడుగారు ఒక్క నిమిషం గూడా వెనుకాడలేదు.ఆయన మద్రిచేనుపాళయం దొరలవంశం యిలాకాలో చిట్టచివరివాడి నొకణ్ణి వెదికి పట్టి అతడిచేత దేవాలయ ధర్మ కర్తృత్వాన్ని తమ పేర వ్రాయించు కున్నారు. వారు రిజిష్టరు చేయించుకున్న మరునాడే వీరారెడ్డిగారికి వకీలు ద్వారా నోటీసు వెళ్ళింది. దేవాలయం పైన యాజమాన్యం తనది. మరొక దక్కడ తల చూపించటానికి వీల్లేదు.అలా తల చూపిస్తే ఆ తరువాత ఏర్పడగల పరిణామాలకు తను బాధ్యుడు కాదు.

గుడిచుట్టూ ముళ్ళపొదలు బలిసి, ఓ చిట్టడవి తయారై పోతుండేది. ఆ పొదలను ఛేదించి పరిసరాలను శుభ్రం చేయవలసిన అవసరం నోటీసు అందిన మరునాడు గానీ మనసుకు తట్టలేదు వీరారెడ్డిగారికి! కత్తులూ, గొడ్డళ్లూ, దుడ్డుకర్రలూ లాంటి వృక్షవిచ్ఛేదన సామగ్రిని చేతికిచ్చి ఆయన జట్టీలలాంటి వాళ్ళను పాతికమందిని దేవళం మిట్టపైకి సాగనంపాడు.

రెడ్డిగారి మనుషులు గమ్యస్థానం చేరుకున్న తర్వాత ఒకటి రెండు గడియల్లోనే అక్కడ నాయుడిగారి సైన్యం గూడా ప్రత్యక్షమైంది.

రక్తంలో జీతించిపోయిన విద్వేషంతో బుసలు కొడుతూ, ప్రాణాలకు తెగించిన తెంపరితదనంతో పెడబొబ్బలు పెడుతూ మానవులు మృత్యువుతో చెలగాటానికి తలపడే సంరంభం ఏలాంటిది?విచ్చు

కత్తులు చేతబట్టి 'కిల్లల్లో' అని కిలారిస్తూ వాళ్ళు వేసిన కేకలకు కాటమ రాజు కొండలు పునాదులనుంచీ గ్రక్కదలిపోయినట్టుగా ప్రతిధ్వనించాయి. దేవళంమిట్ట కేంద్రంగా మూడుమైళ్ళ పరిధిలో మగవాడులేడు. రక్తదాహంతో వచ్చినవాళ్ళు కొందరు, బాహుకండూతితో వచ్చిన వాళ్ళు కొందరు, పురికొల్పి, ప్రోత్సహించి, గెలిస్తే విజయోత్సాహంలో పాలుపంచుకోడానికీ, లేదా వీరస్వర్గానికీ సాగనంపడానికి వచ్చినవాళ్ళు కొందరు. పాదఘట్టనల మూలంగా దట్టంగా పైకిలేచిన ఎర్రటి దుమ్ములోనుంచి ఒక్కుమ్మడిగా ఆర్తనాదాలూ ఆక్రందనలూ చెలరేగే దాకా ఆ అలజడి అలాగే కొనసాగింది. అప్పటికే అయిదారుగురి ప్రాణవాయువులు అనంతాకాశంలో కలిసిపోయాయి. కొందరు వికలాంగులు కాగా, మరికొందరు క్షతగాత్రులయ్యారు. జరిగిన 'రక్తగావు'తో మృత్యుదేవత ఆకలి కాస్తా తగ్గుముఖం పట్టినందుకు సూచనగా యిరు పక్షాలవారూ ఎక్కడివారక్కడే ఆగి పదడుగులు వెనక్కివేశారు. స్కంధావారాల్లాంటి చెట్లనీడల్లో విశ్రమించి ఎవరైతే దేవాలయాన్ని సమీపిస్తాడో, వాడి తల భూమిపైన దొర్లుతుందంటూ క్రొత్తగా ఓ నినాదాన్ని ప్రారంభించారు.

ఈ ఉద్రిక్త వాతావరణాన్ని ఎలా పసిగట్టారో గాని ప్రభుత్వాధికారులు కార్లలో, జీపుల్లో పరతెంచి వచ్చేశారు. వారి వెంట నాలుగు లారీల రిజర్వుపటాళం దిగింది. అదిలించి బెదిరించి ప్రొద్దు గూటిలో పడేసరికి ఆ ప్రదేశాన్ని నిర్జనం చేయగలిగారు పోలీసులు. కలెక్టరుగారు ఉభయవర్గాల నాయకులను ఒకచోట సమావేశపరచి వివాద పరిష్కారానికి ఓ మార్గాన్ని నిర్దేశించారు. దేవాలయంపైన యాజమాన్యం ఎవరిదో న్యాయస్థానం నిర్ణయిస్తుంది. కొంతకాలంపాటు దేవళంమిట్టపైన మనుషులు నడయాడడానికి వీల్లేకుండా నూటనలభై నాలుగోసెక్షను అమల్లో వుంటుంది. దేవాలయ సింహద్వారానికి నాయుడుగారి దొకటీ, రెడ్డిగారి దొకటీ వెరశి రెండుతాళాలు వ్రేలాడుతుంటాయి. పెళ్ళాం మెడలో తాళిబొట్టుగా, ఆ రెండు తాళాలకూ ప్రభుత్వంవారి సీలు వేయబడుతుంది.

3

గంప క్రిందటి కోడి పుంజు రెక్కలు తపతప కొట్టుకుని 'కొక్కరోకో' అంటూ కూసిన తొలికూత మల్లమ్మ కోనలో ప్రతి ధ్వనించింది. ఎండ్రకాయలు వెదుక్కుంటూ ఏటివాలు ననుసరించి వెళ్ళి అడ్డుదారి వెంట తిరిగొస్తున్న గుంటనక్కలు తెల్లటి దుప్పటి కప్పుకుని ముద్దలా కూర్చున్న సుబ్బయ్యను చూచి బెదరి చెదరి పోయాయి. నిద్రలేచిన ప్రకృతి ఒళ్ళువిరిచి ఆవులిస్తున్నట్టుగా అడవుల పైనుంచి ఈదరగాలి ప్రారంభమైంది.

"ఐతే నీకు రాత్రి వినిపించిం దేమై వుంటుందోయ్ సుబ్బయ్యా?" ప్రశ్నించిన రంగస్వామికి మల్లే అతడి ప్రశ్న గూడా చలికి గడగడ వడకిపోతోంది.

"నా సంగతి నీకు తెలుసుగా రంగయ్య మామా! నేను చీటికీ మాటికీ అనుమానపడేవాణ్ణిగాను. ఏమిటో వినిపించింది. అంత మట్టుకూ నిజం!"

"ఏమిటో వినిపించిందని యిక్కడ చెట్టుక్రింద మీనమేషాలు లెక్కబెడ్తూ కూర్చోకపోతే ఒక్కసారి లోపలికివెళ్ళి చూచి రాగూడ దటయ్యా మరి!"

ఎలాగైనా రంగసామి పెద్దవాడు. ఉద్యోగ జీవితంలో ఢక్కా మొక్కీలు తిని రాటుదేరిన మనిషి. అతడి మాటపైన గురివుంచడం వల్ల కూడివచ్చేది వున్నా లేకపోయినా చెడిపోయేది మాత్రం వుండదు. సుబ్బయ్య తలకు మఫ్లరు చుట్టుకుంటూ లేచి నిల్చున్నాడు.

"ఉండవోయ్ సుబ్బయ్యా! నేనూ వస్తానుండు...." అంటూ రంగసామి గూడా కంబళి ముదర చుట్టుకుంటూ పైకి లేచాడు.

దేవళం వెనుక కూలిపోయి చెల్లాచెదరుగా పడివున్న ప్రహారీ గోడ రాళ్ళు మంచుకొండ కొమ్ముమంచి వూడిపడిన బెడ్డల్లా నీరోడు తున్నాయి. గర్భగృహం చుట్టూరా విరబూసిన పొగడచెట్ల క్రింద రాలి వాడి మంచులో తడిసిన పువ్వులు ఒక విధమైన సువాసనలు వెదజల్లుతూ పరిసర వాతావరణాన్ని మైకంతో నింపేస్తున్నాయి.

తరచుగా జనం నడయాడడానికి నోచుకోని విశాలమైన ఖాళీజాగాలో ఏపుగా పెరిగిపోతున్న పచ్చిక పైన హిమబిందువులు ఆణిముత్యాల్లా తళతళ లాడుతున్నాయి.

చరచరా ముందుకుసాగి మండపంలో అడుగిడిన సుబ్బయ్య ఒకటి రెండు క్షణాలపాటు కొయ్యబారిపోయాడు. అతడి కళ్ళల్లో భయం తెరలు తెరలుగా కదలాడింది.

"కొంపమునిగినట్టేనయ్యా రంగయ్యమామా! నా అనుమానం వృథాగా పోలేదు. త్వరగా రావయ్యా బాబూ, రా మరి!" అంటూ అతడు బెంబేలుపడి పోసాగాడు.

సుబ్బయ్య కంగారు పడడానికి తగినంత కారణం లేకపోలేదు. గర్భగృహం తలుపులు ఓ మనిషి ప్రవేశించడానికి వీలుగా తెరచి వున్నాయి. ఊడిపోయిన తాళం తాళంచెవితో సహా గొళ్ళానికి వ్రేలాడుతోంది.

"మనం అనుకున్నంతా అయింది సుబ్బయ్యా! అరిచి ఆర్భాటం చేశావు గనుక వాడికి నింపాదిగా తలుపులు మూసి తాళం వేసుకుని వెళ్ళే అవకాశం లేకపోయింది. కాని యింతదూరం వచ్చినవాడు వట్టిచేతులతో మాత్రం వెళ్ళివుండడు. ఆదమరిచి నిద్రపోతున్నాను గాబట్టి సరిపోయిందిగాని లేకుంటే వాడి భరతం పట్టివుండేవాణ్ణి! అయినా యిప్పుడు మించిపోయిందేమీలేదు. నా అనుమానాలు నాకున్నాయి. ఆ మిడతను ఈ పిడికిట్లోకి చిక్కించుకోకపోతే నా పేరు రంగసామి కాదు...."

రంగసామి భ్రుకుటి కుంచించాడు. కనుబొమలు ఎగురవేశాడు. చివరకు తల పంకిస్తూ మండపంలో పచార్లు చేయసాగాడు.

"నీ ఆలోచ నేమిటో కాస్త వివరంగా చెప్పగూడదా రంగయ్య మామా!" ప్రాధేయపడ్డాడు సుబ్బయ్య.

రంగసామి హెచ్చరిస్తున్నట్టుగా సుబ్బయ్య భుజంపైన చేయి వేశాడు. "చూడు సుబ్బయ్యా! పిల్లకాకికి వుండేలు దెబ్బ తెలియదు. ఇక్కడి తలుపులు ఈలాగే తెరిచి వున్నట్టయితే మన గొంతుక అడ

క త్తెరలో తగులుకుంటుంది. వేసేయ్, తలుపులు వేసేయ్. మొదట తాళం బిగించు....''

సుబ్బయ్య తలుపులు చేరవేసి తాళం బిగించాడు.

4

భళ్లున తెల్లవారడమేగాదు, ఆచార్లు నిద్రలేచేసరికి నాలుగు బారల ప్రొద్దెక్కింది. అప్పటికైనా వేడివేడిగా రెండు కన్నీటి చుక్కలు నుదుట రాలడంతో అతడు కళ్ళు తెరిచాడు. దాపున కూర్చుని కనకం కంట నీరు పెట్టుకుంటోంది.

''ఇదేమిటి తల్లీ! పండగపూట కంట నీరుపెట్టుకోడమే! తప్పు కాదూ?'' పైగుడ్డతో కన్నీళ్ళు తుడిచివేస్తూ అన్నాడు ఆచార్లు. ''అయినా అత డిలా వెళ్ళిపోవడమూ, తిరిగి రావడం కూడా మామూలే కదూ! ఈ మాత్రానికే ఏడుస్తూ కూచుంటావా? తల దిరిగి కవళం నోటిదగ్గరకు రాకుండా మరెక్కడికి పోతుంది? వెళ్ళమ్మా వెళ్ళు. వెళ్ళి పోయి రాజెయ్....''

తండ్రి మాట్లాడుతున్నంతసేపూ కన్నార్పకుండా అతడివైపు చూస్తూ కూర్చుంది కనకం. ఆ తరువాత తన విచారం అందుకు కాదన్నట్టు తల అడ్డంగా త్రిప్పుతూ ఆచార్లు ఒంటిపైన చెయివేసి జబ్బేమిటన్నట్లు చూపులతోనే ప్రశ్నించింది.

''అబ్బె, నాకేమమ్మా! నిక్షేపంగా వున్నాను. లేచి చేసేది మాత్ర మేముందని బద్ధకంగా పడివుండిపోయాను. మరేం భయం లేదులే'' ఆచార్లు కంఠం గద్గదికమైపోయింది.

కనకం లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. ఆచార్లు మంచాన్ని గోడ కానించి అరుగుపైకివచ్చి నిల్చున్నాడు. కరవాలపు టంచులా నిగనిగ లాడిపోతున్న నీరెండలో మూసిన తలుపులతో నిద్రమత్తులో జోగు తున్నట్టున్న దేవాలయం కనిపించగానే ఆచార్లకు ఏడు పొచ్చింది. కొండంత పండుగ వైకుంఠ ఏకాదశి. గుడిముంగిట కళ్ళాపులేదు. ముగ్గులులేవు. తోరణాలులేవు. గుడిలోపల దీపంలేదు. ధూపారాధన

లేదు. ఘంటారావంలేదు. దేవాలయాన్నేగాదు, ఈ దేశాన్నే ఏదో మూదేవి ఆవహించినట్టుంది!....కడుపులో ఎవరో చెయ్యివేసి కలచిన ట్లయి ఆచార్లు అరుగుపైన కూలబడిపోయాడు.

ఆచార్ల దృష్టిలో వరదరాజస్వామి సుఖదుఃఖాలకు అతీతుడు గాదు. ఆయనకు ఆకలిదప్పు లున్నాయి. కాని ఆ వెర్రిబాగులవాడు నోరుతెరిచి అడుగలేడు: అడుగకపోతే మాత్రం? ఆయన్ని యింతగా నిరాదరణ చేస్తారా ఈ మానవులు!....ఉక్రోషంతో ఆచార్లు విల విల లాడి పోయాడు.

శీతాకాలపు ఎండ పేదవాడి కోపంలా కాసేపు కరకరలాడి అంతలో చల్లబడిపోయింది. వంటపనులన్నీ ముగించి కనకం నాలు గైదుసార్లు వసారాలోకి వచ్చి చూచింది. ఆచార్లలో కదలికలేదు. అతడి కళ్లు జపాకుసుమాల్లా మండుతున్నాయి. ముడతలు పడిన ముఖంలో ముడత ముడతకూ మధ్య కదిలిపోతున్న ఏదో అవ్యక్త మైన ఆవేశం తాకిడికి అతడి ఉత్తమాంగం చలించిపోతోంది.

ప్రొద్దు వాటారగానే ఆచార్లు గుట్టదిగి క్రిందికి వెళ్ళాడు. బావిలో స్నానంచేసి బాగా చీకటిపడిన తర్వాత యింటికి తిరిగివచ్చాడు. కనకం దీపం చిన్నదిచేసి తండ్రికోసం వేచి చూస్తూ అలాగే నేల కొరిగి నిద్రపోతోంది. ఆచార్లు ఆమెను లేపదలచుకోలేదు. స్వయంగా తనే పొయి ముట్టించి పాత్రలో ఎసరుపెట్టాడు. పాకం పూర్తయ్యే సరికి మలిజాము గూడా పూర్తికావచ్చింది. ఆచార్లు తాళం చెవికోసం వెదుకసాగాడు. గర్భగుడికి రెండు తాళపు చెవులున్నాయి. వాటిల్లో ఒకటి గుడి మూతబడినప్పటినుంచీ నడవగదిలో గూట్లో పడివుండగా ఆచార్లు లెక్కలేనన్నిసార్లు చూచాడు. కాని సమయాని కది ఎక్కడ వెదికినా కనిపించింది కాదు. విసుగెత్తి ఆచార్లు పెట్టెలోనుంచి రెండో తాళం చెవి పైకి తీశాడు. పొంగలి, పూజాద్రవ్యాలు పళ్లెరంలో అమర్చుకుని పెరటి గుమ్మంగుండా బయటికి వచ్చాడు. మేఘాచ్ఛన్న మైన ఆకాశం క్రింద భూతాలు కొలువుదీర్చినట్టున్న పొదల మధ్య నుంచి త్రోవ చూచుకుంటూ ముందుకు నడుస్తున్నాడు ఆచార్లు. అతడి

పాదాలు గాలిలో తేలిపోతున్నాయి. నీరసంవల్ల శరీరం క్రుంగి పోతోంది. కాని ప్రపంచానికి మారొడ్డి తను చేయబోతున్న పనిని గురించి తలచుకున్నకొద్దీ అతడి మనసులో ఆనందం పరవళ్లు ద్రొక్కుతోంది.

శిథిలమైన ప్రాకారం దాటుకుని ఆచార్లు మండపంలో ప్రవేశించాడు. పళ్ళెరాన్ని క్రిందపెట్టి చప్పుడు కాకుండా తాళం తీశాడు. మెల్లగా లోపలికి వెళ్ళి తలుపులు మూసుకున్నాడు. అగ్గిపుల్లగీసి దివ్వె వెలిగించాడు.

తడిలేని ప్రమిదెలో ప్రత్తితోచేసిన పాతవత్తి చిర చిర లాడుతూ వెలిగింది. చీకటిని ఏమాత్రమూ జయించలేని ఆ గుడ్డి దీపం గాలి కదలాడని భూగృహంలాంటి ఆ గర్భగుడిలో కాలనాగు పడగపైన మెరుస్తున్న మాణిక్యంలా పొడగట్టి, అంతకంతకూ కొడిగట్టి పోసాగింది. ఐనా ఆచార్ల కది చిరపరిచితమైనచోటు. అతడి పూజకు చీకటి ఒక అడ్డంకిగా నిలువగలిగి వుండేవి కాదు. బధిరత్వ మొక్కటేగాదు, ఆ క్షణాన ఆచార్లకు అంధత్వం సంప్రాప్తించివుండినా పూజాదికాలు నిర్విఘ్నంగా నెరవేరి వుండేవి. కాని వచ్చినపని మరచిపోయాడు ఆచార్లు. చేష్టలు దక్కి ఎండుకట్టెలా కొయ్యబారిపోయాడు. దేవుడి ఎదుట నైవేద్య మివ్వడానికి వుపకరించే వెండి పళ్ళెం కనిపించడంలేదు. తీర్థకలశం లేదు. శఠగోపం లేదు. లేనివాటి సంగతలా వుండగా వున్నవి గూడా వాటి వాటి యథాస్థానాల్లో కన్పించడంలేదు. ఉద్ధరిణె, పంచపాత్రలాంటివి క్రింద పడి వున్నాయి. ముక్కాలిపీట తల్లక్రిందులైంది. ఆ పీటపైన వుండవలసిన యిత్తడితబిల నాలుగైదు బారలదూరం దొర్లి ద్వారాని కల్లంత దూరంలో పడివుంది.

తలపైన పిడుగుపడి తన శరీరం చిద్రుపలుగా ప్రిదిలిపోతున్నటు భావించాడు ఆచార్లు. అతడి ముఖాన స్వేదబిందువులు గుప్పుగుప్పున పొటమరించాయి. నిలువునా కంపించిపోతూ అతడు నిటారుగా నిల్చోలేక గోడపైకి ఒరిగిపోయాడు.

ఆరిపోవడానికి ముందుగా చావు తెలివి తెచ్చుకుని కొంచెం విజృంభించిన దీపకాంతిలో ఆచార్లకు మరో దృశ్యం కనిపించింది. దేవుడి ఆభరణాలూ, పట్టుగుడ్డలూ భద్రం చేసివుంచే పాతకాలంనాటి కొయ్యపెట్టెను గూడా ఎవరో తెరిచేశారు. బట్టలన్నీ పెట్టెకు బయట చెల్లాచెదురుగా పడివున్నాయి.

దీపం ఆరిపోయింది.

ఆచార్లు అక్కడ నిల్చోలేకపోయాడు. గిరుక్కున ముందుకు సాగి ద్వారం దాకా పరుగెత్తి వచ్చాడు. వచ్చిన దారివెంట తిన్నగా తిరిగి వెళ్ళిపోయి వుండేవాడే ఆచార్లు. కాని తలుపు తెరుచుకోలేదు. కవాటాని కావలి వైపున రంగస్వామి నవ్వుతున్న వెడనవ్వు గూడా ఆచార్లకు వినిపించడం లేదు!

5

ఒకటి రెండు ప్రశ్నలు గాదు. హోరు హోరున ప్రశ్నలవర్షం కురుస్తోంది. అన్నింటికీ నిరుత్తరుడే ఆచార్లు. లేదంటే అతడి దొకటే సంజాయిషీ-'లోకాని కంతా పండుగ. స్వామికి మాత్రం పట్టెడు నైవేద్యం లేకపోవడమేమిటి? రెండో కంటికి తెలియకుండా దేవుణ్ణిఅర్చించి పోవాలనే వచ్చాను. పరమాత్ముడే సాక్షి. మరొక దురుద్దేశం లేదు....'

విచారణ మధ్యాహ్నందాకా కొనసాగింది. దొమ్మికి వచ్చినంత మంది గాకపోయినా అందులో సగానికి సగంమంది సదస్యులుగా విచ్చేశారు. తలకు పాగాలు చుట్టుకున్న పెద్ద పెద్ద పోలీసు వుద్యోగులు వచ్చారు. రాకేం చేస్తారు? తస్కరింపబడినవి భగవంతుడి నగలు! కాజేసినవాడు పూజారి! కాని వచ్చిన వాళ్ళందరికీ ఆశాభంగమే కలిగింది. విచారణ రసవత్తరంగా కొనసాగడంలేదు. ఎప్పుడు లేచినా రాళ్ళవంక దగ్గరే తెల్లవారినట్టు, ఏవైపునుంచి ప్రారంభించినా ఆచార్లు ఒకే ఒక సమాధానం చెబుతున్నాడు. దోషి తన దోషాన్ని ఒప్పుకోకపోయినంత మాత్రాన ఈ కేసుకు వచ్చిన

ముప్పేమీ లేదు. సాక్ష్యాలు బలీయంగా వున్నాయి. నేరం కట్టుదిట్టంగా రూపొందడానికి వున్న సాక్ష్యాలు చాలు!

"ఇంకా మాట లెందుకూ! తీసుకెళ్ళి వాన్‌లో కూర్చో బెట్టండి...." అన్నాడు విసుగెత్తిన అధికారి.

ఇద్దరు పోలీసులు ఆచార్లను సమీపించారు.

నేలవైపు చూస్తున్న ఆచార్లు తల పైకెత్తి చుట్టుప్రక్కల కలయజూచాడు. బొంతజెముడు చెట్టుచాటున నిల్చుని కనకం అతడి వైపు దీనంగా చూస్తోంది.

దగ్గరికొస్తున్న పోలీసుల్ని చూచాడు ఆచార్లు. ఒక్క వ్రేటుతో తెగ నరికిన అరటిచెట్టులా అతడు నేలపైన కూలిపోయాడు. "మన్నించండి బాబూ! నేనేపాపమూ ఎరుగను. కావలిసిస్తే నన్ను తిట్టండి. కొట్టండి. చిత్రహింస పెట్టండి. అంతేగాని నన్నూ, అమ్మాయినీ వేరు చెయ్యకండి...." అంటూ నెత్తిన చేతులుంచుకుని బావురుమని ఆక్రోశించాడు ఆచార్లు.

తెల్లవారగానే ప్రారంభమైన ఈ హఠాత్సంరంభానికి కారణమేమిటో కనకానికి స్పష్టంగా తెలియడంలేదు. ఆ రోజు వుదయం అయిదుగంటలకే ఆమె నిద్రలేచింది. వసారాలో ఆచార్లు పడుకున్న సూచనలు లేవు. ఆమె తండ్రికోసం యిల్లంతా కలయదిరిగింది. ఆదరా బాదరా గుట్టదిగివెళ్ళి రామినాయుడుగారి మామిడితోపంతా అన్వేషించింది. ఎక్కడా తండ్రి జాడ కనిపించడంలేదు. ఎలుగెత్తి పిలిస్తే వినిపిస్తుందేమో! కాని తనకు ఎలుగెత్తి పిలవడం చేతగాదని తెలియదూ? ఒంటరిగా యిలా దిగవిడిచి వెళ్ళిపోతే తను బెంగపడిపోతుందని తెలియదూ?....కనకం మళ్ళీ గుట్టపైకి తిరిగొచ్చేసరికి ప్రొద్దు పొడిచింది. నిమ్మకు నీరెత్తినట్టు నిశ్చలంగా వున్నాయి కొండ కోనలు. నీరెండ పడుతున్న గుడి గోపురం పైన పావురాలాడుకుంటున్నాయి. కనకం హృదయ మొకటి తప్ప మిగిలిన ప్రపంచమంతా నిమ్మళంగానే వున్నట్టుంది!

చెదిరిపోయిన ముంగురులతో, విడిపోయిన జడతో, మంచు

పూట తిరిగి తిరిగి దుమ్ముకొట్టుకపోయిన పాదాలతో ఖిన్నురాలై యింటి ముంగిట నిల్చుంది కనకం.

ఆమె కళ్ళ ఎదుట నాటకంలాంటి తతంగం ప్రారంభమైంది.

ఆచార్లను తీసుకొచ్చి గుడి ఎదుట నిల్చోబెట్టారు. జనం గుమిగూడి అతడికేసి విచిత్రంగా చూచారు. ఇక పోలీసులైతే చెప్పడానికి వీల్లేనంత కారుబారు చేశారు. ముఖాన కత్తివేటుకు నెత్తురుచుక్కలేకుండా ముసలాయన దిగాలుపడి నిల్చుండిపోయాడు.

విచారణ పూర్తయ్యేసరికి కనకాని కొక్క విషయం తెలిసింది. వీళ్ళు తండ్రిని తీసుకెళ్ళి పోతున్నారు. ఎక్కడికి తీసుకెళుతున్నారో తనకు తెలియదు. ఎప్పుడు తిరిగొస్తాడో తెలియదు. అందాకా తన గతేమిటో తెలియదు.

రెక్కలు తెగి భూపతనమైపోతున్న పక్షిలా తండ్రి దగ్గరకు పరుగెత్తింది కనకం. పాదాల దగ్గర కూలబడి తీవెల్లాటి చేతులతో అతడి కాళ్ళకు పెనవేసుకపోయింది. ఊహ తెలిసిన నాటినించి తనే ఎడబాటునైతే వూహించలేదో, ఆ ఎడబాటునుగురించి తలచుకున్న కొద్దీ గుండె వ్రయ్యలైపోతుండగా కనకం కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించింది.

కాని ఒక దీనురాలి దుఃఖం కాలానికి కళ్ళెం వేయగలిగినంత శక్తివంతంగాదు. ఒక అనాథహృదయంలో వేదనాజ్వాల రగులుకున్నంత మాత్రాన జగన్నాటకం స్తంభించిపోదు. అమాయికు లెందరు మొత్తుకున్నా, అభాగ్యులెందరు ఆక్రందించినా కాలచక్రం దొర్లిపోతుంది! జగన్నాటకం సాగిపోతుంది!

ఏడుస్తున్న కనకాన్ని తండ్రి నుంచి వేరుచేయడం కాస్త దుస్తరంగానే పరిణమించింది. కాని మానవుడు సాధింపగలిగిన మహాకార్యాలతో పోల్చి చూచుకుంటే యిదే పాటిది! కనకం తండ్రి నుంచీ వేరుగా తప్పింది గాదు. ఆమె నామె రాతకొద్దీ అక్కడే వదిలిపెట్టి ఆచార్ల నెక్కించుకున్న మోటారు తుర్రుమన్న శబ్దంతో నాగరిక ప్రపంచంలోకి పారిపోయింది.

మానవుడి మనస్సు భరించగలిగిన భావోద్విగ్నతకు సైతం ఎక్కడో ఒక చోట ఓ హద్దు వుండకపోలేదనిపిస్తుంది. ఆ హద్దు దాటిన తర్వాత మనసు మొద్దుబారిపోతుంది.అలాంటి మానసిక స్థితిలో ధూళి దూసరితమైన వేషంతో శోకమే ఆకృతి దాల్చినట్టున్న కనకం లేచి కూర్చుంది. అటు పట్టుకొమ్మా లేక, యిటు ఊతకొమ్మా లేక నిస్సహాయురాలై పోయిన కనకాన్ని ఆదుకోడానికి ఎందరో ఆపద్బాంధవులు ముందు కొచ్చారు.కాని మానవులంటే తగని భయం కనకానికి! ఆమెకు మగడంటే మరింత భయం! ఒక్క తండ్రి దగ్గర మాత్రమే కనకానికి చెప్పరానంత చనువు. స్వామి దగ్గర అంతకు రెట్టింపు చనువు!

—ఎలాగూ తండ్రి వెళ్లిపోయాడు.స్వామికి తోడుగాతనొక్కర్తె మాత్రమే మిగిలింది. తను కూడా వెళ్ళిపోతే స్వామిగతేం కావాలి? ఆయన కింత ప్రసాదం చేసి పెట్టేదెవరు? రోజుకొకరీతిగా ఆయనను సింగారించే దెవరు? ఆయనతో మూగభాషతో మాట్లాడే దెవరు?

గాలిని దూసుకపోతున్న బాణంలా రివ్వున ఇంటి లోపలికి వెళ్ళిపోయి తలుపు మూసి గడియ వేసుకుంది కనకం.

ఆ తరువాత కనకం తరచుగా బయటికి వచ్చేదిగాదు.ఒకానొక అపరసంజవేళ తల విరబోసుకుని నుదుట కానీకాసంత కుంకుమబొట్టు పెట్టుకొని పూనకం వచ్చి తూలిపోతున్న గణాచారిలా ఆమె ఏ చెట్టు దగ్గరో, లేదా ఏ పొద దగ్గిరో కనిపిస్తే మనుషులు జడుసుకుని దూరంగా పారిపోయిన సంఘటనలు కూడా వున్నాయి. కాని మానవ జాతిలో సాహసికులు లేకపోలేదు. దేవళంమిట్టపైన కనకం అన్న పేరుతో సజీవంగా చరిస్తున్న అందాన్నీ,యౌవనాన్నీ చూచి గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగకపోవడం వాళ్ళ స్వభావానికి విరుద్ధం. వాళ్ళు వలవిసరడమే పనిగా పెట్టుకున్నారు. 'పడిపోతుంది, పడిపోతున్నది, పడిపోయింది.' అని ఒకరి నొకరు పూరించుకోవడమే అనుదిన వ్యాసంగంగా పెటుకున్నారు.

రోజులు గడచిపోతున్నాయి. బాలభానుడు తన చిరునవ్వులతో లోకాన్ని మురిపిస్తున్నాడు. మధ్యందిన మార్తాండుడు తన మామూలు ప్రకారం మండి పడిపోతున్నాడు. సాయంత్రమయ్యేసరికి వృద్ధుడైన ఆదిత్యుడి బోసినవ్వులతో పశ్చిమాకాశం రాగరంజితమౌతోంది. రాత్రి కాగానే విరగబూసిన పుచ్చపువ్వులా వెన్నెల వ్యాపిస్తోంది.లేదా చీకటి లోకాన్ని కావిలించుకుంటోంది. అయితే గ్రుక్కెడు నీళ్ళయినా దొరకని దేవళం మిట్టపైన, యిరుగుపొరుగుకు నోచుకోని ఒంటి కొంపలో ఏకాకిగా మిగిలిపోయిన కనకం ఏం చేస్తోంది? ఏమైంది? ఎవరెవరికి ఎలా ఎలా తోస్తే అలా అలా చెప్పుకున్నారు. అక్కడే వుందన్నారు కొందరు. 'లేదు లేదు. మాయమైపోయిం'దన్నారు మరికొందరు.

మూడు మాసాల తర్వాత ఒకరోజు కోనలో మేకలు మేపుకుంటూ గుట్టపైకి వచ్చిన కాపు కుర్రవాళ్ళ పరిశోధన మూలంగా లోకులకు వాస్తవం తెలిసి వచ్చింది.కనకం మాయమైన మాట నిజం! కాని నిజం అంత మాత్రమే గాదు. తమ పరిశోధనను మరికొంత విస్తృతం చేసుకుంటూ కాపు కుర్రవాళ్ళు ప్రాకారం దాటి దేవళం లోపలికి వెళ్ళారు. అక్కడ వాళ్ళకు విరిగిపోయి క్రింద పడివున్న తాళం కనిపించింది. తలుపులు బారగిల తెరిచిన ద్వారంలో నుంచి శూన్యంగా వున్న మూలస్థానం కనిపించింది. చీకటికి సర్వాధిపత్యాలూ కట్టబెట్టి, గబ్బిలాలకు యౌవరాజ్య పట్టాభిషేకం చేసి, విషభుజంగాల యథేచ్ఛా విహరణానికి వీలుగా దేవుడు కూడా మటుమాయమైపోయాడు!

కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం